

Ярослав БОТВИНКО

ПОНЯТТЯ ТА ФОРМИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ ДО ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Пріоритети розбудови національної системи професійної освіти висувають вимоги до змісту цього важливого напрямку діяльності, адже від якості підготовки викладачів закладів вищої освіти залежить фаховий рівень конкурентоздатних професіоналів різних сфер діяльності. На сучасному етапі створені правові засади підготовки фахівців, що відображено в Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Указах Президента України «Про забезпечення дальшого розвитку вищої освіти в Україні» від 25 вересня 2008 року; «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» від 30 вересня 2010 року; Концептуальних засадах та напрямках розвитку вищої освіти в Україні (роз'яснення Міністерства юстиції України) від 14 жовтня 2011 року та ін. Однак недостатньою, на нашу думку, висвітлюється проблема забезпечення індивідуалізації процесу підготовки фахівців вищої школи загалом та формування їхньої готовності до виховної діяльності в умовах сучасного закладу вищої освіти зокрема.

Мета нашого дослідження – розкрити поняття та визначити й охарактеризувати форми індивідуалізації процесу підготовки майбутніх викладачів вищої школи до виховної діяльності.

Різні аспекти питання щодо забезпечення індивідуального підходу в освітній діяльності закріплені нормативними документами. Так вказані освітні закони передбачають реалізацію процесу індивідуалізації навчання через закріплення індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти, індивідуального навчального плану тощо [4-5]. Перспективні шляхи модернізації вищої освіти стають предметом вивчення В. Кременя [2; 6]. Індивідуальний підхід до підготовки майбутніх педагогів закріплений у науковій розвідці Л. Андрощук (щодо майбутніх учителів хореографії [1]. У своїх статтях В. Єремєєва, Е. Пехота розглядають процес індивідуалізації як перспективного способу створення технологічних систем професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів [3; 7-8]. Системний процес індивідуалізації підготовки педагогічних працівників досліджує Н. Прасол [9]. Проте ми стверджуємо, що обраний нами аспект дослідження щодо характеристики форм індивідуалізації процесу підготовки майбутніх викладачів вищої школи до виховної діяльності не ставав об'єктом окремого вивчення.

Головною умовою індивідуалізації підготовки майбутніх викладачів сучасних ЗВО, на нашу думку, є те, що перед науково-педагогічним колективом постають такі завдання: озброєння студентів системою спеціальних знань, умінь, навичок та формуванням готовності до цього виду діяльності [9, с. 154]. Тому розв'язання завдань щодо вдосконалення професійної підготовки майбутніх науково-педагогічних працівників передбачає індивідуалізацію системи виховної роботи та навчального процесу в умовах сучасних ЗВО.

Індивідуалізація традиційно розглядається як один з видів професійно-педагогічної діяльності, тому особливого значення у ході її дослідження набуває застосування основних положень системного підходу як способу пізнання фактів, явищ, процесів, згідно з якими людина розглядається як динамічна система, що постійно розвивається, змінюється, набуває нових особистісних та індивідуальних якостей, яка забезпечує широкі можливості соціальної та професійної адаптації [9, с. 156].

Варто вказати про відсутність єдиного уніфікованого підходу для тлумачення конструкту «індивідуалізація освітнього процесу». На думку Н. Прасол, «...в традиційній системі освіти показує, що й до цього часу відсутній єдиний підхід до розкриття сутності

та тлумачення понять “індивідуалізація навчального процесу”, “індивідуальний підхід”, “індивідуальна робота ”індивідуалізація процесу”, “індивідуальний підхід”, “індивідуальна робота”» [9, с. 157]. Індивідуалізація навчання визначається як планування та здійснення навчання відповідно до індивідуальних особливостей учнів. Вона передбачає пристосування форм і методів педагогічного впливу до індивідуальних особливостей кожного школяра, студента задля забезпечення розвитку особистості. Індивідуальний підхід створює найбільш сприятливі можливості для розвитку пізнавальних сил, активності, нахилів і обдарувань кожного учня [2, с. 332].

Індивідуалізація є одним з провідних принципів педагогічної діяльності: вона полягає в гнучкому використанні педагогами інтегрованої та різноманітної системи засобів, форм, методів та прийомів навчально-виховної роботи, яка враховує цілісну картину індивідуального розвитку кожного: це вибір різних форм, методів, засобів і прийомів активізації навчально-пізнавальної діяльності кожного студента у процесі виховної діяльності. Студенти, працюючи індивідуально, постійно зустрічатимуться з інформацією, яка має безпосереднє відношення до їхньої майбутньої спеціальності, відповідно будуть достатньою мірою вмотивованими і матимуть досить міцний стимул до виконання поставлених завдань. Процес навчання у вищій школі має бути спрямований на створення умов для забезпечення індивідуального розвитку кожного студента, сприяння успішному навчанню, максимальному розвитку його здібностей та обдарувань у процесі підготовки майбутніх викладачів вищої школи до виховної діяльності.

На думку О. Пехоти, індивідуалізувати вищу педагогічну освіту можна таким чином, щоб підготовка магістрів здійснювалася з урахуванням необхідності:

- ✓ ознайомлення майбутнього викладача із закономірностями процесу індивідуального професійного розвитку в ході викладання дисциплін психолого-педагогічного циклу;
- ✓ залучення молоді до системи правоосвітньої та правовиховної роботи в ЗВО;
- ✓ ознайомлення здобувачів освіти зі змістом теоретичної моделі індивідуальності науковця, педагога як зразком, який виступає в ролі регулятора його професійного розвитку;
- ✓ забезпечення вивчення студентами теоретичної моделі індивідуальності вчителя з метою розуміння ними сутнісних її складових і їх взаємодії;
- ✓ створення умов для визначення майбутнім учителем моделі як конструкту, який визначає систему засобів професійного саморозвитку; визначення студентом університету, спочатку в спільній з викладачем, а потім всі більш самостійній діяльності, системи засобів самовивчення, саморозуміння, самокорекції і самопобудови [8, с. 19].

Індивідуалізація професійно-педагогічної підготовки не дозволяє нівелювати розходження між студентами, сприяє розвитку кожним студентом своїх унікальних здібностей, націлює на висококваліфіковану підготовку до професійної діяльності.

Таким чином, головними цілями, критеріями індивідуалізації професійно-педагогічної підготовки є:

- ✓ підвищення ефективності професійно-педагогічної підготовки, створення системи освіти, що забезпечує кожному студенту максимальний розвиток можливостей та здібностей;
- ✓ розробка реальної системи правоосвітньої та правовиховної роботи в ЗВО;
- ✓ демократизація навчально-виховного процесу, ліквідація однаковості в навчанні, надання студентам волі вибору елементів освітньої діяльності;
- ✓ створення умов для навчання і виховання, адекватних індивідуальним особливостям і оптимальних для різнобічного загального розвитку студентів;
- ✓ формування і розвиток індивідуальності, самостійності і творчого потенціалу особистості майбутнього вчителя.

Список використаних джерел

1. Андрощук Л. М. Формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії : дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Полтава, 2009. С. 4.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С. 1040.
3. Єремєєва В. М. Індивідуалізація як перспективний спосіб створення технологічних систем професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 210–230.
4. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 15.11.2021).
5. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 15.11.2021).
6. Кремень В.Г. Освіта і наука України. Шляхи модернізації. Київ : Грамота, 2003. С. 11.
7. Пехота Е. Н. Индивидуализация профессионально-педагогической деятельности учителя. Київ : Вища школа, 1997. С. 4.
8. Пехота О. М. Індивідуальність вчителя. Теорія і практика. Миколаїв : Іліон, 2009. С. 19.
9. Прасол Н. О. Індивідуалізація професійної підготовки майбутніх учителів *Науковий вісник МДУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. Вип. 1.31. С. 152–157.

Діана ОЛЕШКО

ЗНАЧЕННЯ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НАВЧАННІ ТА ВИХОВАННІ ПІДЛІТКІВ

Останніми роками широко визнано, що гра є основоположною для дітей під час їх навчання та розвитку. Насправді, наука та досвід показали нам, що гра є важливою для дітей та молоді будь-якого віку, а також має значну користь для психічного та фізичного благополуччя дорослих. Гра визначається як «діяльність, якою займаються для задоволення та відпочинку, особливо дітей». Популярність такого ігрового виду спорту, як футбол, дає нам очевидний приклад того, як гра покращує наше життя. І все ж для підлітка, чий мозок ще розвивається до середини 20 років, гра є особливо важливою. У підлітка все ще розвиваються синапси префронтальної кори, частини мозку, яка приймає рішення. Вчені говорять про «синаптичну обрізку», яка відбувається в підлітковому віці, коли ми втрачаємо ті синапси, які використовуються рідше, і нарощуємо синапси, які використовуються регулярно, що є ще однією причиною, чому гра є настільки життєво-важливою для підростаючого підлітка. Гра – це широкий термін, але його можна згрупувати в три основні категорії:

Соціальна гра. Це передбачає, що молодь грає з однолітками або з дорослими. Вони можуть, наприклад, кидати м'яч, створювати між собою неформальні змагання або розігравати телешоу чи вигадувати історії. Деякі підлітки створюють гурти, створюють власну музику або створюють танцювальні групи.

Самостійна гра. Коли молоді люди грають на самоті, вони можуть, наприклад, писати або розповідати історії, насолоджуватися кросвордами або конструювати речі, використовуючи інструменти та матеріали. Підлітки часто люблять грати у відеоігри або дресировати домашнього улюбленця. У той час як відеоігри дуже зневажали як заняття для підлітків, у помірних кількостях вони мають свою цінність і є джерелом гри.

Гра під керівництвом. Під час керованої гри підлітки грають у контексті, створеному для них дорослими. Дорослий може сказати їм: «Ми збираємося влаштувати